

MEDIJI O ZDRAVSTVU

ponedeljak, 27. novembar 2023.godine

RTS- Jovanović: Ambulante pune, desetine hiljada pacijenata sa simptomima sličnih gripu - još nije kasno za vakcinu

BLIC- TROŠI I ORGANIZAM I DŽEPOVE! Ovoliko prehlada košta ljude širom sveta: Na listi čak 152 zemlje, a evo koliko POTROŠE GRAĐANI SRBIJE

DNEVNIK- BOLEST KOJA SE PODMUKLO UVLAČI U ŽIVOT Procenjuje se da u Srbiji ima oko 50.000 obolelih od demencije

POLITIKA- Dve vrste gripa potvrđene u Srbiji

Jovanović: Ambulante pune, desetine hiljada pacijenata sa simptomima sličnih gripu - još nije kasno za vakcinu

U Srbiji su u ovom trenutku laboratorijski potvrđena dva slučaja virusa grupa, izjavila je za RTS Verica Jovanović, direktorka Instituta "Milan Jovanović Batut". Ističe i da je za poslednje dva meseca registrovano oko 47.000 obolelih sa simptomima sličnih gripu. Navodi da je imunizacija počela je od oktobra i da još uvek nije kasno za vakcinaciju. Upozorava da ne treba zaboraviti ni prisustvo koronavirusa koji je i dalje prisutan.

Prvi slučaj gripa potvrđen je 9. novembra u Institututu za javno zdravlje Vojvodine, a pre dva dana stigla je i potvrda sa Instituta Torlak da i 29-godišnja devojka sa teritorije Kolubarskog okruga ima taj virus.

Prema rečima Verice Jovanović, potvrđeni su AH1 i AH3, virus tipa A. To znači, ukazuje, da će se u narednim nedeljama očekivati veća učestalost pojavljivanja virusa gripa, ali oboljenja slična gripu već pune ambulante domova zdravlja i u našem okruženju možemo primetiti da sve više osoba pati od posledica respiratornog virusa.

Dodaje i da se svi ti respiratorni virusi lako prate, ali podseća na mere zaštite.

"Ukoliko postoji neko ko je sa infekcijom, izazvanom respiratornim virusom, sve mere prevencije treba koristiti, treba se izolovati i naravno odležati u tom vremenskom periodu ukoliko se naročito pojavi povišena telesna temperatura, kašalj, respiratorni simptomi. Lica sa hroničnim bolestima su u nešto većem riziku. U ovom trenutku, što se same epidemije tiče, imamo sporadično pojavljivanje ovog virusa, ali u narednim nedeljama možemo očekivati da dođe do povećenog broja obolelih", ukazuje direktorka Batuta.

Oko 47.000 obolelih sa simptomima sličnih gripu

Prema podacima "Batuta", za poslednja dva meseca registrovano je oko 47.000 obolelih sa simptomima sličnih gripu. Ta oboljenja su izazvana različitim virusima.

Jedan od njih je SARS-CoV-2, odnosno virus koji izaziva kovid, dakle on je prisutan i stalni stanovnik našeg okruženja i naravno posebna osetljivost se javlja kod onih lica koja već boluju od određenih hroničnih bolesti ili hroničnih stanja.

Kada je u pitanju prisustvo drugih virusa, navodi da je to respiratorni sincicijski virus koji više napada decu. Vrlo često su te kliničke manifestacije prilično dramatične, ali i vrlo brzo virus prolazi.

Nije kasno za vakcinu

Imunizacija građana protiv gripa počela je od oktobra i još uvek nije kasno za vakcinaciju.

"Iz tog razloga, pozivamo i podsećamo sve naše građane da ukoliko to nisu učinili, a naročito ako se nalaze u rizičnim populacijskim grupama, ako boluju od nekih hroničnih bolesti, da to učine sada. To je istovremeno lična zaštita od same infekcije, istovremeno zaštita od teških komplikacija koje mogu nastati. To je i zaštita od smrtnih ishoda, jer sve osobe koje imaju teške hronične bolesti mogu biti u tom povećanom riziku", upozorila je Jovanovićeva.

Kaže i da je 70 procenata celokupne nabavljene količine vakcina utrošen, što znači da je odziv kada je vakcinacija protiv gripa dobar, ali da treba nastaviti i dalje. Potrebno je da se građani jave u Dom zdravlja, Institut za javno zdravlje Srbije i da se vakcinišu.

Objašnjava da je potrebno dve do tri nedelje za razvoj imuniteta posle vakcinacije, a da ta otpornost traje najmanje šest meseci do godinu dana.

"U ovom trenutku ne treba zaboraviti prisustvo SARS-CoV-2 virusa i postojanje kovida. U ovom trenutku mi se nalazimo u jednoj stabilnijoj fazi, kovid se registruje u nešto manjem obimu, ali je virus tu", naglasila je Jovanovićeva.

Veliki kašalj - imunizacija dece

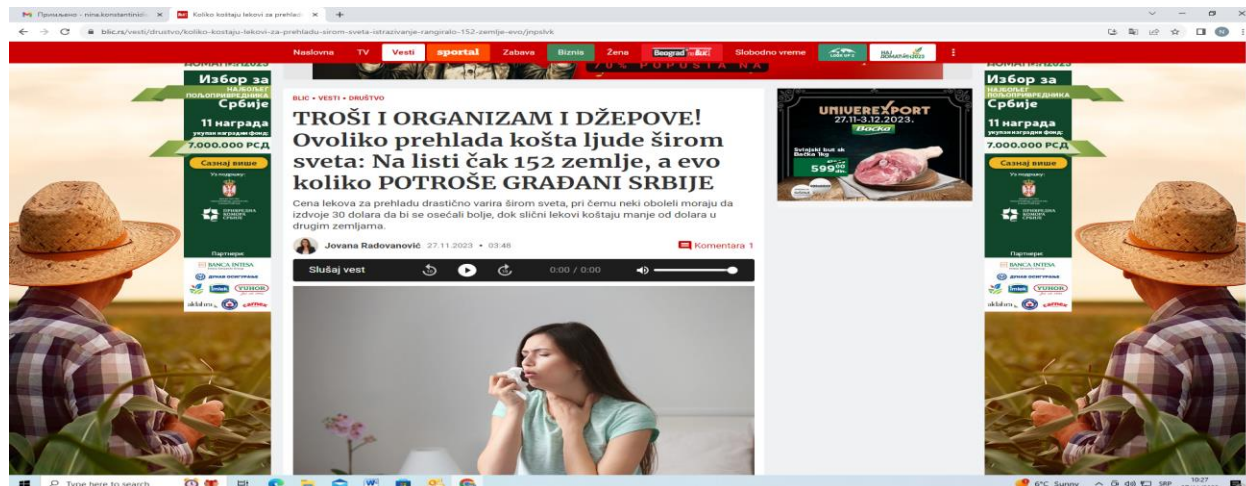
Više od 270 potvrđenih slučajeva velikog kašlja ima i kod dece i kod odraslih - bolest protiv koje postoji i obavezna je imunizacija.

Osnovna poruka je, naglašava doktorka, pravovremena vakcinacija. Zato podseća roditelje da ne treba odlagati vakcinaciju dece primarnom vakcinacijom koja se sastoji iz tri doze.

"Čim dete navrší dva meseca do šest meseci treba obaviti vakcinaciju, posetiti dom zdravlja i pedijatra i ove prve tri doze su od velikog značaja kako bi se deca malog uzrasta, dakle mlađe od godinu dana, pravovremeno zaštitila. To je vakcina koja u sebi sadrži i neke druge antigene od drugih prenosivih bolesti koji razvijaju otpornost, ali kada je u pitanju pertusis ili veliki kašalj, ova vrsta vakcinacije se sprovodi u pet doza. Dakle, osnovno je u prvoj godini života, potom se sprovodi prva revakcinacija i druga revakcinacija pred školu", pojašnjava Jovanovićeva.

Upozorava da se radi o manifestaciji bakterijske infekcije koja se prenosi kapljičnim putem, naročito se širi u kolektivima i traje 100 dana.

"Prema tome, ako dete uporno kašlje, ako u okruženju deteta, naročito u školi ili u najbližem okruženju kašlju i druga deca, dakle može se pomisliti na pertusis i treba se onda javiti lekaru", savetuje Jovanovićeva.

TROŠI I ORGANIZAM I DŽEPOVE! Ovoliko prehlada košta ljude širom sveta: Na listi čak 152 zemlje, a evo koliko POTROŠE GRAĐANI SRBIJE

Cena lekova za prehladu drastično varira širom sveta, pri čemu neki oboleli moraju da izdvoje 30 dolara da bi se osećali bolje, dok slični lekovi koštaju manje od dolara u drugim zemljama.

Kada Amerikanci dobiju prehladu, to će ih koštati 20,98 dolara za šestodnevnu dozu lekova, u poređenju sa skoro 32 dolara na Kubi i više od 28 dolara u Jermeniji.

To su podaci novog izveštaja o lekovima za prehladu koji se izdaju bez recepta. Amerika nije na vrhu liste troškova vezanih za zdravstvenu zaštitu, ali, ipak, građani te zemlje plaćaju više nego u sličnim zemljama kao što su Kanada (17,12 dolara), Velika Britanija (10,70 dolara) i Francuska (8,90 dolara).

Sve u svemu, obična prehlada košta američke kompanije oko 25 milijardi dolara godišnje, od čega je dve trećine posledica gubitka produktivnosti posla.

NetCredit je objavio izveštaj u kojem se rangiraju cene lekova za prehladu u 152 zemlje. Izveštaj je otkrio da ljudi na Kubi plaćaju najviše da bi se osećali bolje (31,79 dolara), dok ljudi u Gvajani plaćaju najmanje (0,27 dolara).

On je definisao "lekove protiv prehlade" kao kombinovanu cenu šestodnevne zalihe lekova protiv prehlade i sirupa protiv kašlja u svakoj zemlji i konvertovao cenu u američke dolare radi lakšeg poređenja.

Da bi se izračunali troškovi, sajt je odredio cene lekova za prehladu u lokalnim apotekama u svakoj zemlji.

Nakon Kube na spisku su Belize (28,29 dolara), Jermenija (28,15 dolara), Rumunija (25,94 dolara) i Samoa (24,00 dolara).

Kubanski lekovi su skupi zbog nestašice i strogih trgovinskih sporazuma, što je dovelo do inflacije i da se ljudi okreću nabavci lekova ilegalno ili biljnim terapijama.

Iako nije najskuplja, Amerika ostvaruje više prihoda od bilo koje druge zemlje kada su u pitanju lekovi protiv prehlade.

Severna i Južna Amerika

Šestodnevno snabdevanje koštaće prosečnog Amerikanca 20,98 dolara, što je stavilo zemlju na 13. mesto.

Međutim, širom Severne Amerike, SAD su na trećem mestu po najskupljim lekovima, iza Kube i Belizea, male zemlje na istočnoj obali Centralne Amerike. Zemlja u kojoj su lekovi protiv prehlade najjeftiniji u regionu je Dominikanska Republika, gde koštaju 7,40 dolara.

Zemlja je stvorila Jedinstveni sistem za upravljanje lekovima i medicinskim zalihama, koji smanjuje učestalost proizvoda koji nisu na zalihama i smanjuje rasipanje neupotrebljenih proizvoda i proizvoda kojima je istekao rok trajanja. Ovo pomaže u smanjenju ukupnih nabavnih cena lekova i zaliha.

Na jugu šestodnevna terapija za prehladu najviše košta u Boliviji, 23,17 dolara, a najmanje u Gvajani - takođe najjeftiniji na svetu.

Prema izveštaju NetCredita, samolečenje bolesti je uobičajena praksa u Boliviji zbog visokih medicinskih troškova.

Cene tretmana prehlade u Gvajani su niske delimično zato što ta zemlja uvozi većinu svojih generičkih lekova iz Indije i Pakistana, ali uravnotežuje troškove izvozom lekova u obližnje karipske zemlje, držeći cenu šestodnevni lekova niskom.

Evropa

Velika Britanija, koja se nalazi na 87. mestu, jeste među zemljama sa najnižim troškovima lekova u Evropi - ljudi plaćaju 10,70 dolara za šestodnevno snabdevanje. Apoteke u Velikoj Britaniji imaju sopstvene proizvode bez brenda koji koštaju manje, ali su jednako efikasni, što verovatno doprinosi niskim troškovima.

Samo šest evropskih zemalja - Litvanija, Poljska, Bosna i Hercegovina, Švedska, Francuska i Češka - jeftinije su.

Srbija je na sredini evropske liste kada su u pitanju troškovi lekova za prehladu - u našoj zemlji šestodnevna terapija košta 11,90 dolara. Pored pobrojanih sedam zemalja, jeftinije od naše su Estonija (11,39 dolara), Portugal (11,52 dolara), Monako (11,42 dolara), Severna Makedonija (11,46) i Gruzija (11,24).

Što se tiče troškova u regionu, Rumuni šestodnevnu terapiju plaćaju čak 25,94 dolara, Bugari 13,14, Hrvati 17,33, Crnogorci 18,30, a Slovenci 13,18.

U Evropi, Jermenija ima najskuplje terapije, koje koštaju ljude 28,15 dolara. Zemlja je jedna od najsiromašnijih u Evropi, ali tekući društveno-politički i ekonomski problemi doprinose visokim cenama lekova.

Ostatak sveta

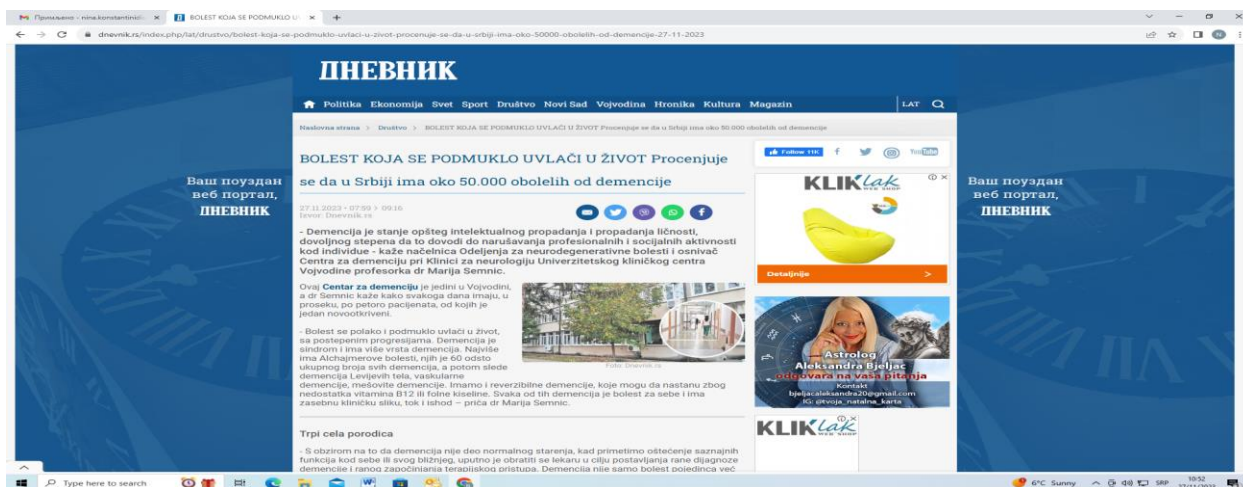
Na Bliskom istoku, nedavni pad turske valute doveo je do nestašice lekova, zbog čega su lekovi protiv prehlade u zemlji najskuplji po ceni od 15,01 dolara.

Najjeftinije šestodnevno snabdevanje u regionu je u Saudijskoj Arabiji, gde košta 4,59 dolara.

Pakistan ima najniže troškove od 0,85 dolara u Aziji, što bi moglo biti posledica snažnog kapaciteta zemlje da proizvodi sopstvene lekove. Pakistanci se takođe često okreću alternativnim metodama za lečenje obične prehlade.

Na kraju, među afričkim zemljama, ljudi u Demokratskoj Republici Kongo će platiti 21,95 dolara za šestodnevnu terapiju lekova protiv prehlade. Ovde su ukupni medicinski troškovi toliko visoki, da su često "previše" skupi za prosečnog stanovnika.

ДНЕВНИК

BOLEST KOJA SE PODMUKLO UVLAČI U ŽIVOT Procenjuje se da u Srbiji ima oko 50.000 obolelih od demencije

- Demencija je stanje opšteg intelektualnog propadanja i propadanja ličnosti, dovoljnog stepena da to dovodi do narušavanja profesionalnih i socijalnih aktivnosti kod individue - kaže načelnica Odeljenja za neurodegenerativne bolesti i osnivač Centra za demenciju pri Klinici za neurologiju Univerzitetskog kliničkog centra Vojvodine profesorka dr Marija Semnic.

Ovaj Centar za demenciju je jedini u Vojvodini, a dr Semnic kaže kako svakoga dana imaju, u proseku, po petoro pacijenata, od kojih je jedan novootkriveni.

- Bolest se polako i podmuklo uvlači u život, sa postepenim progresijama. Demencija je sindrom i ima više vrsta demencija. Najviše ima Alchajmerove bolesti, njih je 60 odsto ukupnog broja svih demencija, a potom slede demencija Levijevih tela, vaskularne demencije, mešovite demencije. Imamo i reverzibilne demencije, koje mogu da nastanu zbog nedostatka vitamina B12 ili folne kiseline. Svaka od tih demencija je bolest za sebe i ima zasebnu kliničku sliku, tok i ishod – priča dr Marija Semnic.

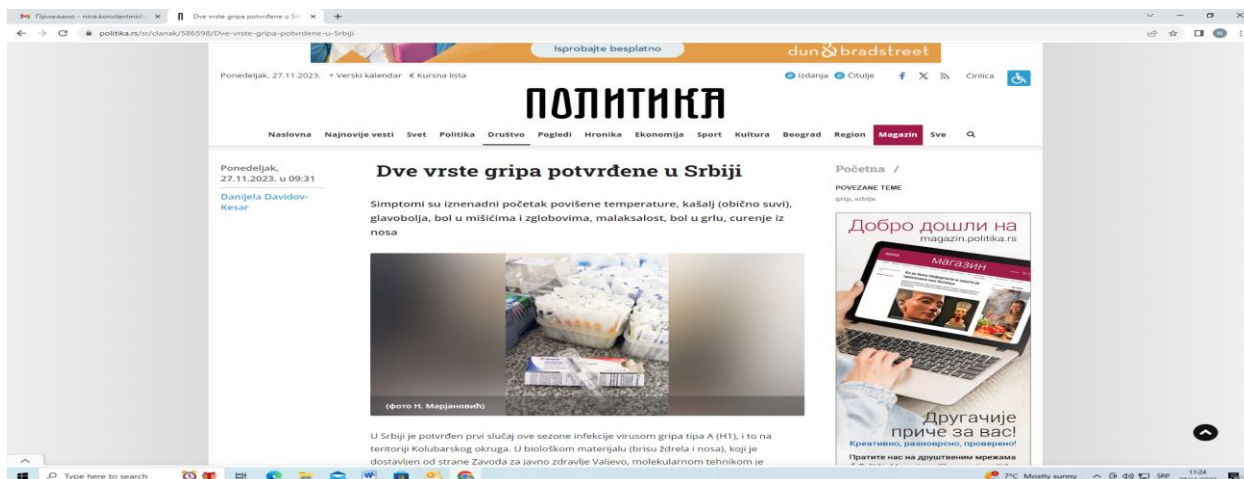
Trpi cela porodica

- S obzirom na to da demencija nije deo normalnog starenja, kad primetimo oštećenje sazajnih funkcija kod sebe ili svog bližnjeg, uputno je obratiti se lekaru u cilju postavljanja rane dijagnoze demencije i ranog započinjanja terapijskog pristupa. Demencija nije samo bolest pojedinca već čitave porodice koja jeste stožer njegove podrške, ali i bolest cele društvene zajednice - kaže dr Marija Semnic.

Bolest karakteriše poremećaj pamćenja, naročito svežih informacija i događaja, potom se javlja problem orijentacije, gubljenje u vremenu i prostoru, govorno-jezički problemi, problemi rukovanja aparatima, planiranja, shvatanja, neprepoznavanja ljudi, psihijatrijski simptomi. U početku, javlja se depresivni sindrom, a kasnije nemir i agresija, fizička i verbalna, halucinacije. Prema podacima iz 2019. godine, procenjuje se da u svetu, oko 55 miliona ljudi ima demenciju i da svake tri sekunde jedna osoba oboli od demencije. Na osnovu broja stanovnika, može da se proceni da u Srbiji ima više od 50.000 obolelih od demencije. Učestalost demencije se sa starošću dalje povećava, pa se tako kod starijih od 85 godina života ova bolest javlja otprilike kod svake treće osobe. Bitno je napomenuti da dve trećine obolelih od Alchajmerove bolesti čine osobe ženskog pola.

Kada je reč o lečenju, današnja medicina preporučuje primenu medikamenata koji dovode do stabilizacije simptoma bolesti, ali i edukaciju negovatelja.

ПОЛИТИКА

Dve vrste gripa potvrđene u Srbiji

Simptomi su iznenadni početak povišene temperature, kašalj (obično suvi), glavobolja, bol u mišićima i zglobovima, malaksalost, bol u grlu, curenje iz nosa

U Srbiji je potvrđen prvi slučaj ove sezone infekcije virusom gripa tipa A (H1), i to na teritoriji Kolubarskog okruga. U biološkom materijalu (brisu ždrela i nosa), koji je dostavljen od strane Zavoda za javno zdravlje Valjevo, molekularnom tehnikom je potvrđeno prisustvo gripa kod pacijentkinje od 29 godina, koja se leči u kućnim uslovima.

Prethodno je 9. novembra ove godine potvrđen prvi slučaj infekcije virusom gripa tipa A (H3) na teritoriji Vojvodine.

U Institutu za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut” kažu da sezonski grip predstavlja akutnu respiratornu infekciju uzrokovanu virusima influence, koji cirkulišu u svim delovima sveta. Postoje četiri tipa virusa koji uzrokuju sezonski grip: tip A, Be, Ce i De. Virus gripa tip A i Be dovode do epidemijskog javljanja ove bolesti svake sezone.

– Sezonski grip karakteriše iznenadni početak povišene temperature, kašalj (obično suvi), glavobolja, bol u mišićima i zglobovima, malaksalost, bol u grlu, curenje iz nosa. Kašalj može biti težak i trajati dve i više nedelja. Većina ljudi koji imaju grip se oporave unutar sedam dana od početka simptoma, ali on može predstavljati i ozbiljno oboljenje sa teškom kliničkom slikom, kao i mogućim smrtnim ishodom, naročito kod osoba koje su u povećanom riziku od razvijanja teških formi bolesti ili komplikacija – ističu u „Batutu“.

Oboljenje može varirati od blage do teške forme bolesti, pa i smrtnog ishoda. Hospitalizacije i smrtni ishodi se najčešće registruju kod osoba koje su u povećanom riziku. Svake godine se širom sveta registruje od tri do pet miliona slučajeva obolelih od teških formi bolesti i od 290.000 do 650.000 smrtnih ishoda.

– Od gripa mogu da obole osobe u svim uzrasnim grupama. U posebnom riziku od komplikacija su osobe starije od 65 godina, mala deca, osobe sa hroničnim poremećajima zdravlja bez obzira na uzrast, osobe sa oslabljenim imunitetom i trudnice. Virus gripa se lako prenosi sa zaražene na osetljivu osobu kapljičnim putem, zatim direktnim i indirektnim kontaktom preko sveže kontaminiranih predmeta. Do brzog prenošenja virusa najčešće dolazi u uslovima kolektivnog boravka ili smeštaja, kao što su škole, vrtići, domovi za stara lica – navode u Institutu „Batut“.

Do razvoja simptoma dolazi najčešće nakon dva dana od izlaganja virusu, odnosno period inkubacije može da varira u rasponu od jednog do četiri dana. Osobe koje ne pripadaju grupama koje su u povećanom riziku da obole od teških formi bolesti ili komplikacija leče se simptomatski, a savet je da ukoliko imaju znake bolesti ostanu kod kuće kako bi se smanjio rizik od daljeg prenošenja infekcije. Terapija je zasnovana na ublažavanju simptoma gripa, korišćenjem analgetika, lekova za sniženje povišene temperature, neophodna je nadoknada tečnosti i mirovanje. Antivirusna terapija se ne preporučuje bez konsultacije sa ordinirajućim lekarom.

– Vakcina protiv gripa je najsigurniji i najbezbedniji vid individualne i kolektivne zaštite od gripa. Vreme neophodno za sticanje imuniteta je dve do tri nedelje nakon davanja vakcine, a trajanje postvaccinalnog imuniteta varira i iznosi šest do 12 meseci, pa iz toga proizilazi potreba vakcinacije svake godine, kao i zbog variranja različitih sojeva virusa gripa koji mogu da se menjaju svake sezone. Kod vakcinisanih se u slučaju obolevanja razvija blaža klinička slika a redukuju se i moguće teže komplikacije – pojašnjavaju u ovom institutu.

U skladu sa pravilnikom o programu obavezne i preporučene imunizacije stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti, sprovodi se obavezna imunizacija lica u posebnom riziku. Vakcinacija se sprovodi kod trudnica, osoba starijih od šest meseci sa hroničnim poremećajima plućnog sistema (uključujući astmu), hroničnim poremećajima kardiovaskularnog sistema (isključujući hipertenziju), metaboličkim poremećajima (uključujući šećernu bolest, gojaznost), bubrežnom disfunkcijom, hemoglobinopatijom, hroničnim neurološkim poremećajima. To se odnosi i na obolele od malignih oboljenja, bez obzira na trenutni terapijski status, na ljude sa imunosupresijom (uključujući lica sa HIV/AIDS, osobe sa funkcionalnom ili anatomskom asplenijom), osobe kod kojih je urađeno presađivanje tkiva i organa ili se pripremaju za transplantaciju, građane starije od 65 godina i članove porodice bolesnika u povećanom riziku od komplikacija kod kojih je kontraindikovano davanje vakcine.

Preventivne mere sprečavaju širenje oboljenja

U Srbiji danas umereno oblačno, do 11 stepeni

Pored vakcinacije postoje i opšte preventivne mere koje pomažu u sprečavanju širenja virusa gripa:

*Pokrivanje nosa i usta maramicom tokom kašljanja i kihanja nakon čega se upotrebljena maramica adekvatno odlaže.

*Redovno pranje ruku vodom i sapunom, posebno nakon kašljanja i kihanja. Ukoliko voda nije dostupna, za dezinfekciju ruku se može upotrebiti sredstvo na bazi alkohola.

*Izbegavanje dodirivanja očiju, nosa i usta.

*Izbegavanje kontakata sa bolesnim osobama.

*U slučaju obolevanja potrebno je ostati kod kuće i ne ostvarivati kontakte sa drugim ljudima.